

Rim Vahiyni O'rnatadi — Oltinchi Raqam

Adventistlar tarixidagi bashoratga oid munozaralar: Doniyor 11:36 yuzasidan Uriya Smit va Jeyms Uayt o'rtasidagi qarama-qarshilikni tushunish

Jeff Pippenger

2024-08-14

Biz 1798-yildan to hozirgi kungacha Adventizm tarixi davomida yuzaga kelgan bashoratga oid bahs-munozaraning olti yo'nalishini ko'rib chiqmoqdamiz.

“Tarix va bashoratda Xudoning Kalomi haqiqat bilan xato o'rtasidagi uzoq davom etgan kurashni tasvirlaydi. Bu kurash hanuz davom etmoqda. Ilgari bo'lgan narsalar yana takrorlanadi. Eski bahslar qayta jonlanadi, va yangi nazariyalar muttasil ravishda paydo bo'lib turadi. Ammo o'z e'tiqodida va bashoratning bajo keltirilishida birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalarning xabarlarini e'lon qilishda o'z ulushini ado etgan Xudoning xalqi qayerda turganini biladi. Ular nozik oltindan ham qimmatliroq bo'lgan tajribaga egadirlar. Ular qoyadek sobit turishlari, ishonchlarining boshidan boshlab oxirigacha uni mahkam tutishlari kerak.” Selected Messages, 2-kitob, 109.

Avvalgi maqolada Rim hokimiyati haqidagi birinchi va oxirgi bahs ko'rib chiqilgan edi, endi esa Uriah Smith bilan James White o'rtasida yuz bergan bahsni ko'rib chiqamiz. Uriah Smith o'zining “shaxsiy talqini”ni o'ttiz oltinchi oyatga kiritdi.

“OYAT 36. Shoh o'z irodasiga ko'ra ish tutadi; u o'zini yuksaltiradi va har bir xudodan yuqori qo'yib ulug'laydi, xudolar Xudosiga qarshi hayratomuz so'zlar aytadi va g'azab ado bo'lgunicha ravnaq topadi; chunki belgilab qo'yilgan narsa albatta amalga oshadi.

“Bu yerda taqdim etilgan shoh ilgari tilga olingan ayni kuchni, ya'ni papalik hokimiyatini anglatishi mumkin emas; chunki bu ta'riflar o'sha kuchga tatbiq etilsa, mos kelmaydi.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 292.

Smith avvalgi oyatdagi kuch “papalik Rimi” ekanini tan oldi, biroq o'ttiz oltinchi oyatning xususiyatlari papalik Rimini aniqlab beradigan bashoratli xususiyatlar emas, deb da'vo qiladi. Bu da'vo yolg'ondir. Shuni yodda tutish kerakki, 1863-yildagi isyonda Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi yetti zamon chetga surib qo'yildi, va shu sababli Habakkukning har ikkala jadvalidagi yetti zamonning tasviri rad etildi. 1843-yilgi ham, 1850-yilgi jadvallar ham yetti zamonni jadvallarning ayni markazida tasvirlaydi, va har ikkala tasvir ham xochni yetti zamon chizig'ining markaziga joylashtiradi. 1856-yilda yetti zamon haqidagi yangi nur kelib, keyinchalik rad etilganida, bu Habakkukning ikki jadvalining, shuningdek har ikkala jadval ham Xudo tomonidan yo'naltirilganini shu qadar ravshan aniqlab beradigan Bashorat Ruhining hokimiyatining rad etilishini belgiladi.

Opa Uaytga ko'ra, Shaytonning so'nggi aldovi — Xudoning Ruhining guvohligini ta'sirsiz qilishdir; bu yerda esa birinchi aldov ham Xudoning Ruhining guvohligini ta'sirsiz qilishdan iborat edi, va u, shuningdek, ikki jadvaldagi asosiy haqiqatlarning, yanada aniqrog'i, yetti zamonning bir

vaqtning o‘zida rad etilishini ham ifodalagan.

1863-yildagi isyon chog‘ida 1863-yilgi soxta jadvalni yaratgan kishi aynan Uriya Smitning o‘zi edi; u yetti zamon chizig‘ini olib tashladi. 1863-yilga kelib, Uriya Smit yetti zamonning nuriga ko‘zlarini yumgan edi va Doniyor aniqlab ko‘rsatadigan ikki “g‘azab” borligini ko‘ra olmas edi. Bu ikki g‘azab Isroilning shimoliy shohligi va Yahudoning janubiy shohligiga qarshi bo‘lgan yetti zamonni ifodalaydi. Birinchisi shimoldagi o‘nta qabilaga qarshi miloddan avvalgi 723-yilda boshlangan va 1798-yilda yakunlangan, ikkinchisi esa miloddan avvalgi 677-yilda boshlangan va 1844-yilda yakunlangan.

Jabroil Doniyorning sakkizinchi bobida marah vahiyini tushuntirish uchun keldi va o‘z xizmati bilan bog‘liq holda, 1844-yilga ikkinchi guvohlikni taqdim etdi. Doniyor kitobining sakkizinchi bobidagi ikki ming uch yuz yil 1844-yilda nihoyasiga yetdi, ammo shimoliy va janubiy shohliklarga qarshi bo‘lgan ikki g‘azabning oxirgisi ham aynan o‘sha yilda tugadi.

Va u dedi: Mana, g‘azabning oxirgi intihosida nima bo‘lishini senga ma’lum qilaman; chunki tayinlangan vaqtda oxirat bo‘lur. Doniyor 8:19.

So‘nggi nihoya birinchi nihoyani oldindan faraz qiladi. Ikki g‘azabning so‘nggisi — bu shunchaki yetti vaqtning boshqa bir ifodasidir — 1844-yilda tugadi, birinchi g‘azab esa 1798-yilda tugadi. Smit papa hokimiyatiga oid hech qanday belgilashlarni o‘z ichiga olmaydi deb da’vo qilgan oyat, papalik o‘limli yarasini qabul qiladigan yilni aniqlab bergan edi.

Podshoh o‘z irodasiga ko‘ra ish tutadi; u o‘zini yuksaltiradi va har bir xudodan yuqori qo‘yib ulug‘laydi, xudolar Xudosiga qarshi ajoyib so‘zlar aytadi va g‘azab ado bo‘lguncha ravnaq topadi; chunki belgilab qo‘yilgan narsa amalga oshadi. Doniyor 11:36.

O‘ttiz oltinchi oyatdagi “shoh” “g‘azab nihoyasiga yetguncha ravnaq topadi”. Smit, papalik hokimiyati o‘ttiz oltinchi oyatni bajo keltirish uchun zarur bo‘lgan to‘g‘ri xususiyatlarga ega emas, deb da’vo qilgan ayni kitobida, Doniyor kitobining sakkizinchi bobi yigirma uchinchi va yigirma to‘rtinchi oyatlari haqida nima yozganiga e’tibor bering.

“23-OYAT. Va ularning saltanatining oxirgi davrida, gunohkorlar me’yoriga yetganda, yuzi qahrli, jumboqli gaplarni anglaydigan bir shoh bosh ko‘taradi. 24. Uning qudrati kuchli bo‘ladi, ammo o‘z qudrati bilan emas; u g‘oyat dahshatli ravishda vayron qiladi, muvaffaqiyat qozonadi va amal qiladi, qudratlilarni ham, muqaddas xalqni ham halok qiladi. 25. O‘z siyosati bilan ham u makrning o‘z qo‘lida ravnaq topishiga sabab bo‘ladi; u yuragida o‘zini ulug‘laydi va tinchlik orqali ko‘plarni halok qiladi; u amirlarning Amiriga ham qarshi bosh ko‘taradi; ammo qo‘lsiz sindiriladi.

“Bu qudrat echki shohligining to‘rt bo‘linmasidan ularning shohligining keyingi davrida, ya’ni ularning hukmronligi nihoyasiga yaqin paytda voris bo‘lib chiqadi. Albatta, bu 9-oyatdan boshlab zikr etilgan kichik shoxning o‘zi bilan aynandir. Buni 9-oyatga doir izohlarda bayon etilganidek Rimga tatbiq eting, shunda hammasi uyg‘un va ravshan bo‘ladi.

“‘Qahrli chehrali bir podshoh.’ Muso, ayni shu qudrat tomonidan yahudiylar ustiga keladigan jazoni oldindan aytar ekan, uni ‘qahrli chehrali bir xalq’ deb ataydi. Qonunlar takrori 28:49,

50. Harbiy safda rimliklardan ko‘ra dahshatliroq ko‘rinish bergan xalq bo‘lmagan. ‘Sirli iboralarni anglaydigan.’ Muso, hozirgina tilga olingan Muqaddas Yozuvda shunday deydi: ‘Sen uning tilini tushunmaysan.’ Buni yahudiylarga nisbatan bobilliklar, forslar yoki yunonlar haqida aytib bo‘lmas edi; chunki Xaldey va yunon tillari Falastinda ozmi-ko‘pmi ishlatilgan edi. Ammo lotin tili bilan bunday emas edi.”

“Qachonki gunohkorlar o‘z to‘liqligiga yetganda.” Butun davomida Xudoning xalqi bilan ularning zolimlari o‘rtasidagi bog‘liqlik nazarda tutiladi. Ular O‘z xalqining gunohlari tufayli asirlikka sotilgan edilar. Va ularning gunohda davom etishi yanada og‘irroq jazoni keltirib chiqardi. Yahudiylar, millat sifatida, rimliklar hukmronligi ostiga kirgan paytda bo‘lganchalik axloqan buzilgan hech qachon bo‘lmagan edilar.

“‘Qudratli bo‘lur, ammo o‘z qudrati bilan emas.’ Rimliklarning muvaffaqiyati ko‘p jihatdan ularning ittifoqchilari yordami va dushmanlari orasidagi bo‘linishlar tufayli edi; ular bundan foydalanishga doimo tayyor edilar. Papalik Rimi ham o‘zi ruhiy nazoratni amalga oshirgan dunyoviy hokimiyatlar vositasida qudratli bo‘lgan.”

“‘U ajoyib tarzda vayron qiladi.’ Egamiz yahudiylarga Hizqiyol payg‘ambar orqali ularni ‘halok qilishga mohir’ odamlarga topshirishini aytgan edi; va Quddus Rim lashkari tomonidan vayron qilinganida bir million bir yuz ming yahudiyning qirg‘in etilishi, payg‘ambarning so‘zlarining dahshatli tasdig‘i bo‘ldi. Rim esa o‘zining ikkinchi, ya‘ni papalik bosqichida ellik million shahidning o‘limi uchun javobgar bo‘ldi.”

“‘Va o‘z siyosati orqali ham u hiyla-nayrangni o‘z qo‘lida ravnaq toptiradi.’ Rim, xalqlarni o‘z hukmronligi ostiga keltirgan hiyla siyosati bilan boshqa barcha hokimiyatlardan ko‘ra ko‘proq ajralib turgan. Bu butparast Rimga ham, papalik Rimiga ham taalluqlidir. Shunday qilib, u tinchlik orqali ko‘plarni halok qildi.

“‘Va nihoyat, Rim o‘z noiblaridan biri timsolida hokimlar Hukmdoriga qarshi turdi, Iso Masihga o‘lim hukmini chiqarish orqali. ‘Lekin u qo‘lsiz sindiriladi’, bu ifoda ushbu qudratning yo‘q qilinishini 2-bobdagi haykalning urib tushirilishi bilan aynanlashtiradi.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 202–204.

Smit ushbu parchada ikki marta butparast Rim va papalik Rimiyning bashoratli xususiyatlari o‘zaro almashinuvchan ekanini ta’kidlaydi, chunki ular shunchaki Rimning ikki bosqichdagi namoyon bo‘lishidir; xuddi Doniyor kitobining ikkinchi bobidagi temir bilan loy aralashmasi kabi, uni Opa Uayt cherkovchilik va davlatchilikning ramzlari deb belgilaydi. Doniyor, Smit sharhlayotgan oyatlarda, Rim “ravnaq topadi va ish yuritadi”, hamda Rim “hiyla-nayrangning uning qo‘lida ravnaq topishiga sabab bo‘ladi”, deb ko‘rsatganda, Smit o‘ttiz oltinchi oyatda “g‘azab to‘liq amalga oshguncha ravnaq topadigan” “shoh” butparast Rim va papalik Rimiyning har ikkalasiga ham xos bashoratli xususiyatni ifodalaydi, deb da’vo qiladi. So‘ngra u o‘ttiz oltinchi oyatdagi Rimga oid xususiyatlarning hech biri papalik hokimiyatiga taalluqli emas, deb ta’kidlaydi.

Biz vahiyini mustahkamlaydigan talonchilar Rim ekanini aniqlashni qo‘llab-quvvatlashda Smithga murojaat qildik, va o‘n to‘rtinchi oyatdagi to‘rtta bashoratli xususiyatdan biri shuki, Rim o‘zini

yuksaltiradi.

O'sha zamonlarda janub podshohiga qarshi ko'plar bosh ko'taradilar; xalqing ichidagi zo'ravonlar ham vahiyini qaror toptirmoq uchun o'zlarini yuksaltiradilar; ammo ular yiqiladilar. Doniyor 11:14.

Smithning da'vosiga ko'ra, o'ttiz oltinchi oyatdagi shohning tavsiflari papalik hokimiyatiga mos kelmaydi, holbuki u avvalroq o'n to'rtinchi oyatda o'zini yuksaltiradigan narsa Rim ekanini himoya qilgan edi. Biroq o'ttiz oltinchi oyatdagi shoh "o'zini yuksaltiradi." O'sha o'ttiz oltinchi oyatdagi ayni shoh "xudolar Xudosiga qarshi ajoyib so'zlar aytadi." Doniyor kitobida papalik hokimiyati "Oliy Zotga qarshi katta so'zlar aytadi," Vahiy kitobida esa papalik hokimiyati Oliy Zotga qarshi kufr so'zlaydi.

Va unga katta narsalar va kufr so'zlaydigan bir og'iz berildi; va unga qirq ikki oy davom etish uchun hokimiyat berildi. Va u Xudoga qarshi kufr bilan og'zini ochdi, Uning nomiga, Uning maskaniga va osmonda yashovchilarga kufr qilish uchun. Vahiy 13:5, 6.

O'ttiz oltinchi oyatda papalik hokimiyatining har bir bashoratli tavsifi aniqlab ko'rsatilgan.

Shoh esa o'z xohishiga ko'ra ish tutadi; u o'zini ulug'laydi va har bir xudodan yuqori qo'yadi, xudolar Xudosiga qarshi g'aroyib so'zlar aytadi va g'azab to'liq ado bo'lgunicha ravnaq topadi; chunki belgilab qo'yilgan narsa albatta amalga oshadi. Doniyor 11:36.

Insoniy sharhlovchilar ko'p hollarda ishonchsiz bo'ladilar, biroq ko'plab Adventist sharhlovchilar aniq haqiqatga guvohlik beradilarki, havoriy Pavlus gunoh odami haqida so'z yuritganida, 2 Salonikaliklardagi o'sha oyatni parafraz qilayotgan edi — ya'ni o'ttiz oltinchi oyatni.

Hech kim sizni hech bir yo'l bilan aldamasin; chunki avval muradlik yuz bermaguncha va halokat o'g'li bo'lgan gunoh odami oshkor qilinmaguncha, o'sha kun kelmaydi; u Xudo deb ataladigan yoki sajda qilinadigan hamma narsaga qarshi turadi va o'zini ulardan yuqori qo'yadi; natijada u Xudodek Xudoning ma'badiga o'tirib, o'zini Xudo ekanini ko'rsatadi. 2 Salonikaliklarga 2:2, 3.

O'ttiz oltinchi oyatda "u o'zini yuksaltiradi va har bir xudodan yuqori qo'yib ulug'laydi," deb aytiladi, Pavlus esa: "gunoh odami, halokat o'g'li oshkor bo'lsin; u Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan hamma narsaga qarshi turadi va o'zini ulardan yuqori ko'taradi," deydi. Ravshanki, Smitda o'ttiz oltinchi oyatdagi podshoh undan oldingi oyatlarda muhokama qilinayotgan podshohdan boshqa ekanini da'vo qilish uchun hech qanday bashoratli vakolat yo'q edi. Grammatik jihatdan ham u o'zining nuqsonli tatbiqini qilish uchun hech qanday asosga ega emas edi, va u buni o'ttiz oltinchi oyatda papalik hokimiyatining hech qanday alomatlari yo'q bo'lgani uchun qilganini aytishi, xususiyl talqinni o'rnatishga urinish maqsadida Muqaddas Yozuvni buzib talqin qilish edi.

Bizda yana ham ishonchliroq bashorat kalomi bor; sizlar unga qorong'i joyda porlayotgan chiroqqa e'tibor bergandek quloq tutsangiz, yaxshi qilgan bo'lursizlar, to tong otsin va tong yulduzi yuraklaringizda porlasin. Avvalo shuni bilinglarki, Muqaddas Yozuvdagi hech bir bashorat o'zicha talqin qilinmaydi. Chunki bashorat qadimda inson irodasi bilan kelmagan,

balki Xudoning muqaddas odamlari Muqaddas Ruh tomonidan ilhomlantirilgan holda soʻzlaganlar. 2 Butrus 1:19–21.

Laodikiyalik Adventizm yillari davomida Smitning tatbiqi toʻgʻri yoki notoʻgʻri ekanligi masalasiga murojaat qilgan koʻplab adventist ilohiyotchilar, pastorlar va mualliflar boʻlgan. Allaqachon uzoq yillar avval vafot etgan avstraliyalik bir pastor — Louis Were — oʻz xizmatining asosiy qismini Smitning soxta bashoratli modeliga qarshi chiqishga bagʻishlagan. Uning qarshiligining sababi shunchaki Smit qirq beshinchi oyatda oʻz nihoyasiga yetadigan shohni oxir-oqibat Turkiya deb aniqlagani emas edi, balki Smitning platformasi Armageddonning notoʻgʻri tatbiqini ham yuzaga keltirgan edi. 1980-yillarda yoki shunga yaqin davrda bir adventist muallif “Adventists and Armageddon, Have we Misunderstood Prophecy?” nomli kitob yozdi. Muallifning ismi Donald Mansell, va bu kitob hanuz mavjud.

Mansell Birinchi jahon urushi va Ikkinchi jahon urushigacha olib borgan tarixiy jarayonni kuzatib, shu ikki urush yaqinlashayotgani ayon boʻlgan paytda Adventist voizlari Armageddon va dunyoning oxiri belgisi sifatida Smitning Turkiyaning tom maʼnodagi Quddusga yurishi haqidagi notoʻgʻri tatbiqini qoʻllay boshlaganliklarini koʻrsatadi. U jamoat aʼzolari roʻyxatlari orqali shuni isbotlaydiki, urushlarning har biri yaqinlashgan sari Smitning Armageddon haqidagi nuqsonli qarashidan kelib chiqqan voizlarning paygʻambarlik urgʻusiga asoslanib, koʻplab jonlar Adventist jamoatining aʼziligiga olib kirilgan.

Har qaysi urush yakunlanganda ham, nuqsonli bashoratlar amalga oshmagani bois, cherkov Smit tomonidan tuzilgan bashoratli andoza orqali qoʻlga kiritganidan koʻra koʻproq aʼzolarini yoʻqotdi.

Smitning Millerchilarning asosiy xabarini rad etishi va Doniyordagi oʻttiz oltinchi oyatdan qirq beshinchi oyatgacha boʻlgan parchaga doir oʻzining shaxsiy talqinini ilgari surishga tayyorligi natijasida, Smitning mantiqi joriy voqealarga asoslangan bashoratli bir modelni yuzaga keltirdi.

Doniyorning oʻn birinchi bobining soʻnggi oyatida oʻz oxiriga yetadigan shoh haqidagi masalada Smit bilan Jeyms Uayt oʻrtasidagi bahsda, Jeyms Uayt Smitning qum ustiga qurilgan bashoriy poydevorini loʻnda ifodalab beradigan bir mantiqni ilgari surdi. Uayt shunday taʼlim bergan edi: “bashorat tarixni yuzaga keltiradi, ammo tarix bashoratni yuzaga keltirmaydi.”

Har ikki urushdan oldin faoliyat yuritgan Adventizm xushxabarchilari Smitning Armageddon haqidagi nuqsonli bashoratli modelini taqdim etish uchun rivojlanib borayotgan tarixdan foydalandilar; urushlar arafasida shunchalik barakali koʻringan ularning mehnati esa, bashoratli model shaxsiy talqinga asoslangani namoyon boʻlgach, yakunida sof yoʻqotish keltirdi.

Soxta paygʻambarlardan ehtiyot boʻlinglar; ular sizlarning oldingizga qoʻy terisiga burkanib keladilar, ammo ichlarida yirtqich boʻrilar. Sizlar ularni mevalaridan tanib olasizlar. Axir, odamlar tikonlardan uzum, qariyagʻochlardan anjir teradilarmi? Xuddi shunday, har bir yaxshi daraxt yaxshi meva beradi; ammo chirigan daraxt yomon meva beradi. Yaxshi daraxt yomon meva bera olmaydi, chirigan daraxt ham yaxshi meva bera olmaydi. Yaxshi meva bermaydigan har bir daraxt kesib tashlanadi va olovga uloqtiriladi. Shunday ekan, sizlar ularni mevalaridan tanib olasizlar. Matto 7:15–20.

Smitning o‘ttiz oltinchi oyatdagi podsho haqidagi xususiy bashoratli andozani ilgari surishga tayyorligi, oltinchi vabo hamda Armageddonning ham noto‘g‘ri tatbiqini yuzaga keltirish mevasini berdi.

Oltinchi farishta o‘z kosasini buyuk Furot daryosi ustiga to‘kdi; va uning suvi qurib qoldi, toki sharq podshohlarining yo‘li tayyorlansin. Va men ajdahoning og‘zidan, hayvonning og‘zidan va soxta payg‘ambarning og‘zidan baqalarga o‘xshash uch nopok ruh chiqayotganini ko‘rdim. Chunki ular mo‘jizalar ko‘rsatadigan jinlar ruhlaridir; ular Qodir Xudoning o‘sha ulug‘ kunidagi jangga ularni to‘plash uchun yer yuzining va butun olamning podshohlari oldiga chiqadilar. Mana, Men o‘g‘ri kabi kelaman. Uyg‘oq bo‘lib, kiyimlarini saqlaydigan kishi baxtlidir, toki u yalang‘och yurmasin va uning uyatini ko‘rmasinlar. Va ularni ibroniy tilida Armageddon deb ataladigan joyga to‘pladi. Vahiy 16:12–16.

Avval ta’kidlaganimizdek, oltinchi balo insoniy sinov muddati yopilgandan keyin keladi; shu bois “kiyimlaringni saqla” degan undagi ogohlantirish, Mixail oyoqqa turishidan, insoniy sinov muddati yopilishidan va birinchi balo boshlanishidan oldin yuz beradigan sinov masalasiga taalluqli bo‘lishi kerak. Oltinchi balo ajdaho, mahluq va soxta payg‘ambarning faoliyatini aniqlab ko‘rsatadi; bular yaqin orada keladigan Yakshanba qonuni paytida birlashadigan uch tomonlama ittifoqdir. O‘sha uch tomonlama ittifoq Zamonaviy Rimdir, va Zamonaviy Rimning ana shu uch tomonlama ittifoqini aniqlab beradigan hamda mustahkamlaydigan ramz — “o‘z xalqingning qaroqchilari” bo‘lib, ular “vahiy(ni) barpo etish uchun o‘zlarini yuksaltiradilar” va “yiqiladilar.”

Oltinchi baloning ogohlantirishi anglab yetilganda, jon o‘z liboslarini saqlab qola oladi; ammo u rad etilsa, jon yalang‘och qoladi, bu esa Laodikiyalikning besh xususiyatidan biridir. O‘sha ogohlantirishni mustahkamlaydigan ramz — o‘zlarini yuksaltiradigan va oxir-oqibat yiqiladigan xalqingning qaroqchilardir. Sulaymon aytgan ediki, agar Xudoning xalqida o‘sha vahiy bo‘lmasa, ular halok bo‘ladilar.

Vahiy bo‘lmagan joyda xalq halok bo‘lur; ammo qonunni saqlovchi baxtlidir. Hikmatlar 29:18.

Ibroniycha “halok bo‘lmoq” so‘zi “yalang‘och qilmoq” degan ma’noni anglatadi, va Yuhanno shunday deb yozgan: “Baxtlidir o‘sha hushyor turgan va kiyimlarini saqlagan kishi; toki u yalang‘och yurmasin va uning uyati ko‘rinmasin.” Smith Shimol Podshohi masalasida xato qilgan edi, va o‘sha soxta bashoratli poydevor unga shunday bir bashoratli tatbiqni rivojlantirishga imkon berdi-ki, agar u qabul qilinsa, yalang‘ochlikni keltirib chiqaradi; bu esa Rabbimizning og‘zidan qusib tashlanadigan Laodikiyaliklarning ramzidir.

Smit Shimol Podshohning o‘zining yangi soxta talqinini payg‘ambar ayolning eri Jeyms Uaytga qarshi himoya qilishda hech qanday qiyinchilikka duch kelmadi. Adventist tarixchilari va Opa-singil Uayt ularning mashhur kelishmovchiligiga to‘xtaladilar. Ellen Uayt eri hamda Smitni Doniyorning o‘n birinchi bobidagi Shimol Podshohi kimni ifodalashi borasidagi fikr farqlarining jamoatchilikka oshkor etilishiga yo‘l qo‘yganliklari uchun koyidi. 1844-yildagi Buyuk Hafsalasizlikdan keyingi ilk Adventist nashridayoq Jeyms Uayt shunday deb yozgan edi:

“Isoning 1844-yilning yettinchi oyida oʻrnidan turib, eshikni yopgani va Oʻz shohligini qabul qilish uchun Qadimiy Kunlar huzuriga kelgani — bunga men toʻla ishonaman. Qarang: Luqo 13:25; Matto 25:10; Doniyor 7:13, 14. Ammo Doniyor 12:1 dagi Mixoilning oʻrnidan turishi boshqa bir voqea, boshqa bir maqsad uchun boʻlib koʻrinadi. Uning 1844-yilda oʻrnidan turishi eshikni yopish, Oʻz Otasi huzuriga kelish, Oʻz shohligi va hukmronlik qilish qudratini qabul qilish uchun edi; ammo Mixoilning oʻrnidan turishi esa, allaqachon Oʻzida mavjud boʻlgan shohona qudratini fosiqlarni halok qilishda va Oʻz xalqini qutqarishda namoyon etish uchundir. Mixoil 11-bobdagi oxirgi hokimiyat oʻz nihoyasiga yetib, unga yordam beruvchi hech kim qolmaydigan vaqtda oʻrnidan turishi kerak. Bu hokimiyat Xudoning haqiqiy jamoatini oyoq osti qiladigan oxirgi hokimiyatdir; va haqiqiy jamoat hanuz butun xristian olami tomonidan oyoq osti qilinib, haydab chiqarilayotgan ekan, bundan kelib chiqadiki, bu oxirgi zulmkor hokimiyat hali ‘oʻz nihoyasiga yetmagan’; va Mixoil ham oʻrnidan turmagan. Muqaddaslarni oyoq osti qiladigan bu oxirgi hokimiyat Vahiy 13:11–18 da koʻrsatilgan. Uning soni 666-dir.” James White, A Word to the Little Flock, 8.

Smit Daniel kitobining oʻn birinchi bobidagi “oxirgi hokimiyat” mavzusi boʻyicha oʻzining goʻyoki “yangi nur”ni taqdim etganida, Jeyms Uayt Smitning bu tatbiqini yangi nur sifatida emas, balki poydevorlarga qilingan hujum sifatida koʻrdi. Danielning oʻn birinchi bobida shimol podshohi sifatida Rim masalasida Uriya Smit bilan Jeyms Uayt oʻrtasida yuz bergan bahs, muayyan xususiyatlarga ega boʻlib, biz bashorat tadqiqotchilari sifatida ularni Adventistlar tarixidagi Rim ramziga oid boshqa bahslar bilan birlashtirishimiz kerak.

Ana shu xususiyatlardan biri xususiy talqinning kiritilishidir. Yana bir xususiyat shundaki, xususiy talqinni qoʻllash sodda grammatikani buzib talqin qilishni talab etadi, chunki Smith nafaqat oʻttiz oltinchi oyatdagi har bir bashoratli xususiyat Rimga taalluqli ekanini eʼtiborsiz qoldirdi, balki grammatik tuzilish oʻttiz oltinchi oyatdagi shoh avvalgi parchada tasvirlangan oʻsha shohning oʻzi boʻlishi kerakligini talab etishini ham eʼtiborsiz qoldirdi.

Yana biri shuki, xususiy talqin asosiy haqiqatlarning rad etilishi edi. Yana biri shuki, u Bashorat Ruhi hokimiyatining rad etilishini ifodalaydi. Yana bir xususiyat shuki, Rim haqidagi birinchi nuqsonli gʻoya insoniy sinov muddatining yakuniga yaqinlashar ekan, kishining oʻz liboslarini saqlab qolishiga yoʻl qoʻymaydigan bashoratli bir andozaga olib boradi. Yana biri uning oʻz xususiy talqinini omma oldida targʻib qilishga tayyor boʻlganidadir. Yana biri shuki, xususiy talqin doimo yangi nur sifatida taqdim etiladi. Bu sifatning barchasi “sening xalqingning qaroqchilari” haqidagi hozirgi muhokamada oʻz ifodasini topgan.

Rimning “xalqingning qaroqchilari”ni aniqlab bergan birinchi bahsi orqali timsollangan soʻnggi bahsi Uriya Smit va Jeyms Uayt bahsining bashoratli qatori bilan birlashtirilganda, biz bir toifa oʻz bashoratli modelini asosiy haqiqatni rad etadigan xususiy talqin ustiga qurayotganini koʻramiz.

Asosiy haqiqatlarning rad etilishi, oʻsha asosiy haqiqatlarni shu qadar qatʼiy himoya qiladigan Bashorat Ruhi hokimiyatining rad etilishini ham oʻz-oʻzidan anglatadi. Oʻsha toifa, bu taʼlimotning butun dunyo boʻylab Xudoning xalqiga qanday taʼsir koʻrsatishi haqida qanday tashvishlar bildirilishidan qatʼi nazar, oʻz qarashlarini ommaviy ravishda bayon etishga ham tayyor boʻladi.

1844-yildan darhol keyin, Adventizmning birinchi avlodida Rim haqidagi yana bir bahs kiritildi. Bu bahs Adventizmning uchinchi avlodida soxta qarash qabul qilinguncha qo'zg'atilib turdi. Biz "kundalik" haqidagi bahsni hozir satr ustiga satr andozasida ko'rib chiqayotgan olti yo'nalishning to'rtinchisi sifatida ko'rib chiqamiz.

Ammo Rimning bahs-munozaralariga oid to'rtinchi yo'nalishni ko'rib chiqishdan oldin, avvalgi maqolada Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi o'ninchi oyatni sharh etayotganimizda shunday deganimizni esda tutish lozim: "O'ninchi oyat ham Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi "yetti vaqt"ni yashirin tarix bilan bevosita bog'laydi, biroq bu haqiqat yo'nalishi bu yerda bayon etayotganlarimiz doirasidan tashqaridadir."

Uriya Smit 1863-yilda "yetti vaqt"ni rad etishda yetakchi bo'lgan edi. U bu mavzuga oid bilimning ortishini ham rad etgan edi; bu ortish Hiram Edson tomonidan qalamga olingan va 1856-yilda Review'da chop etilgan ushbu mavzuga doir maqolalarda taqdim etilgan edi. Smitning "yetti vaqt"ni ilgari surgan bir harakat bilan bog'liq bo'lgani, biroq keyinchalik aynan o'sha mavzudagi bilim ortishini rad etgani bilan bog'liq oqibatlar ham Smitning shimol shohi mavzusida o'zi "yangi nur" deb da'vo qilgan ta'limotni kiritishining xususiyatlari mavzusidan tashqaridadir; biroq biz Adventistlarning Rim haqidagi bahs-munozaralari yo'nalishiga doir umumiy ko'rib chiqishimizni yakunlaganimizda, Doniyor 11-bobning o'ninchi oyatining ahamiyatiga ham, shuningdek 1856-yilda "yetti vaqt" haqidagi bilim ortishi bilan birga kelgan Laodikiya xabarini Smit rad etishi nimani ifodalashiga ham qaytamiz.

"Birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalarning xabarlari haqidagi e'tiqodimiz to'g'ri edi. Biz bosib o'tgan ulkan yo'l-belgilar qimirlamasdir. Do'zax lashkarlari ularni poydevoridan yulib tashlashga urinib, bunga muvaffaq bo'ldik, degan o'y bilan tantana qilsalar ham, baribir muvaffaq bo'la olmaydilar. Bu haqiqat ustunlari abadiy tepaliklar kabi sobit turadi; odamlarning barcha sa'y-harakatlari Shayton va uning lashkari sa'y-harakatlari bilan qo'shilgan taqdirda ham, ular qimirlamaydi. Biz ko'p narsani o'rganishimiz mumkin, va bu narsalar haqiqatan shundaymi-yo'qmi, ko'rish uchun Muqaddas Yozuvlarni doimo tadqiq etib borishimiz kerak." Evangelism, 223.

"Payg'ambarlik tarixida yo'nalishimizni ko'rsatib turuvchi haqiqatning buyuk belgilarini ehtiyotkorlik bilan asrash kerak; toki ular buzib tashlanib, ularning o'rniga chin nurdan ko'ra chalkashlik keltiradigan nazariyalar qo'yilmasin." Selected Messages, 2-kitob, 101, 102.

"Bu paytda muqaddas ma'bad masalasiga doir imonimizni larzaga keltirish uchun ko'plab sa'y-harakatlar qilinadi; ammo biz ikkilanmasligimiz kerak. Imonimizning poydevoridan biror igna ham qo'zg'atilmasligi lozim. Haqiqat hanuz haqiqatdir. Noaniq bo'lib qoladiganlar adashgan nazariyalar tomon og'ib ketadilar va oxir-oqibat, haqiqat nima ekanligi haqidagi biz ega bo'lgan avvalgi dalillarga nisbatan o'zlarini imonsiz holatda topadilar. Eski yo'l belgilarini saqlab qolish lozim, toki yo'nalishimizni yo'qotib qo'ymaylik." Manuscript Releases, 1-jild, 55